

VAN 4 AHAU NAAR 2 AHAU. EEN MOM TUN IN LAGUNITA?

M.W.Schellens, 20-09-2014 (13.0.1.13.18 5 Etznab 11 Chen)

In het herontdekte Lagunita, is onder andere een steen gevonden in de vorm van een altaar, met de inscriptie '4 Ahau 2 Ahau' (alt.1). Voorts, vinden we op stele 2 de datum 9.14.0.0.0 (Lange Telling) 6 Ahau 13 Muan (Kalenderronde Tzolkin/Haab) terug. Hoe dient de inscriptie op altaar 1 te worden geïnterpreteerd, en welk verband houdt het met de datum op stela 2? Die tweede vraag is moeilijk te beantwoorden, omdat we, bij voorbaat, niet weten of dezelfde heerser er achter zit, en of ze dus uit dezelfde periode stammen. Maar, zoals vaker met de uitleg van inscripties, komen we ver met een hypothese.

stela 2 en altaar 1 foto's Ivan Sprajc

Om te beginnen, de datum 9.14.0.0.0 6 Ahau 13 Muan is, volgens de-correlatie van Martin & Skidmore (584.286), gelijk aan 6-12-711 AD. In 2005 merkte David Stuart op, aan de hand van de tekeningen van Eric Von Euw, dat de manier waarop de hiëroglfen die na deze datum volgen en die de gebeurtenis van de datum beschrijven, de zogenaamde Dedicatory Formula, in de stijl zijn van hoe het vooral op keramiek werd gedaan, en niet zo zeer op steles. In ieder geval staat te lezen, *wak ajaw tuun*. Het is eigenlijk de naam van de steen, en die is dus 'zijn ingekerfde zes Ahau steen'. Zoals elders in de Maya wereld, lijkt de stele te zijn gemaakt voor een Katun viering, en uit naam van de lokale heerser. Hoewel zijn naam is geërodeerd, is zijn bijnaam zichtbaar als '4 Katun Lord'.(1)

De inscriptie op altaar 1 is, eigenlijk, geen echte datum, maar zijn twee dagen uit de Tzolkin. Indien we aannemen, dat de twee dagen een interval vormen, dan is de periode tussen 4 Ahau en 2 Ahau een eentje van 180 dagen. De Tzolkin heeft 20 naamdagen, maar kent slechts een nummering van 1 tot en met 13. Het duurt dus 13×20 dagen, oftewel 260 dagen, om 1 complete Tzolkin te bereiken. Alle naamdagen hebben dan 1x alle nummers oplopend gehad. Conclusie zou zijn dat na twintig dagen dezelfde dag in de Tzolkin terug komt en zijn nummer is dan met 1 verhoogd. Hier schuilt een adder of twee onder het gras, want na 13 komt weer 1, en we beginnen bij 4, omdat 4 Ahau 8 Kumku dag '0' is.(2) Onder meer Floyd Lounsbury gaf ons de formules om de dagen uit zowel Tzolkin als Haab (365 dagen kalender) in de Lange Telling te bepalen. Hiervan afgeleid, kun je zeggen dat na twintig dagen het volgende nummer van dezelfde Tzolkin dag +7 is van de vorige. Met dien verstande dat na 13 weer 1 komt. Dan krijg je het patroon van 4 naar 11, van 11 naar 5, van 5 naar 12, van 12 naar 6, en van 6 naar 13 etc. Om dus van 4 Ahau naar 2 Ahau te gaan, duurt 9×20 dagen = 180 dagen.(3)

Gaan we terug van de 6 Ahau op Stele 2, dan is

9.13.19.14.0 4 Ahau 13 Zac, 17 september 711, de eerste 4 Ahau die ervoor ligt, en

9.14.0.5.0 2 Ahau 8 Uo, 15 maart 712, die erna.

Dit blijft natuurlijk suggestief. En, wat wordt er dan precies mee aangeduid?

Nummer 9 is uiterst interessant aangaande de Heren van de Nacht, een cyclus van 819 dagen opgedeeld in 91 weken van 9 nachten. *Bolon* is negen, zoals de *Bolon Yokte Kuh* van het Tortuguero Monument, het is de negenvoetige God die op 21-12-2012 terugkwam. Maar, interessanter, 9×20 , oftewel het interval van 180 dagen, zou worden aangeduid met de *Mom Tun*. Het vormt een onderdeel van de agrarische cyclus van de Tzolkin, en is de cyclus van de fermentatie van het land door insecten en bacteriën.(4) Hoewel onder huidige Maya gemeenschappen in met name Guatemala iets dergelijks zou worden gebruikt, weten we niet of dit altijd zo geweest is in het verleden. We vinden deze term niet terug in de academische studies naar de talen uit Meso-Amerika. Dat het met seizoenen te maken kan hebben, is niet uitgesloten, omdat de 260 dagen cyclus onder meer verband houdt met de cyclus van mais (de *milpa*), maar ook aan de wieg stond van de zon in het zenit boven Izapa. Verder, vormen 180 dagen de helft van 360, de Tun zelf. En, rekenkundig, met het oog op het maken van kalenders, $9/13$ van 260 is dus $\frac{1}{2}$ van 360. Maar, laat ik daar nu niet te ver in duiken, behalve dat $13 \times 180 = 2.340$, en dat is een getal van Pakal uit Palenque en de Dresden Codex. Het is onder andere de Mars-Venus conjunctie.(5)

Op zich, vormen de hierboven voorgestelde data een mooie overgang naar seizoenen, van september (najaar) naar maart (voorjaar), waarbij de Katun viering op 3 december, dicht tegen de winter, nagenoeg precies op de helft ligt. Deze conclusie is, natuurlijk, onder de in de inleiding voorgestelde hypothese dat stele 2 en altaar 1 iets met elkaar te maken hebben. Zo niet, dan hebben we een Katun viering van de 4 Katun Lord op de ene en de aanduiding van 180 dagen, om welke redenen dan ook, op de ander.

Noten:

- (1) David Stuart, Lagunita's Unusual "Six Ajaw Stone" op: [Maya Decipherment](#), 25-08-2014.
- (2) 13.0.0.0 4 Ahau 8 Kumku is dag 0 van de huidige telling en viel op 11-08-3114 B.C. Zie ook De Eeuwige Totale Lange Telling van de Maya's.
- (3) Floyd G.Lounsbury, 'Maya Numeration, Computation, and Calendrical Astronomy' in *Dictionary of Scientific Biography XV*, ed. C C Gillespie, Scribners, New York 1978.
- (4) Het mogelijke gebruik van de *Mom Tun* is terug te herleiden tot [Aluna Joy Yaxkin](#) (haar new age naam, zullen we maar zeggen). Deze Westerse spirituele vrouw kwam in contact met Maya oudsten, die over het gebruik van 20 diverse kalenders vertelden.
- (5) Zie Prudence M.Rice, *Maya Calendar Origins: Monuments, Mythistory, and the Materialization of Time* (University of Texas Press, 2007) voor theorieën van onder meer Vincent Malmström, Zelia Nutall, Barbara Tedlock en Munroe Edmonson. Voor 2.340 dagen zie ook Floyd G.Lounsbury, 'A Rationale for the Initial Date of the Temple of the Cross at Palenque' in *The Art, Iconography and Dynastic History of Palenque*, ed. M G Robertson, Pre-Columbian Art Research Institute, 1976.